

SJAKK

Ved Knut Bøckman

Bent Larsen: Lærebok i sjakk. Oversatt av Jan Petter Varnes, Forord av André Bjerke. Dreyers Forlag 1977. 120 s.

BENT LARSEN er ikke bare en av verdens aller sterkeste sjakkspillere — ikke bare stormester, eller en av «størstemestrene», som André Bjerke sier i sitt entusiastiske forord til denne boken.

Han er også en av verdens fremskredne sjakkskribenter, om det synes der bare å herske én mening. Hans sjakkbøker er likefrem underholdende, som f. eks. hans sjakkspalte i Ekstrabladet er det. Mange norske sjakkspillere vil kjenne hans bøker, også denne læreboken, fra de danske originalutgaver. Men det er ytterst prisverdig at Dreyers Forlag nu har fått oversatt begynnerboken til norsk. Ting tyder på at det blir flere etterhvert, og det vil være populært.

PRETENSJONER

Mange gode sjakkspillere har skrevet lærebøker i sjakk, og ære

være dem for det. De fleste utmerker seg ved et relativt fantasiløst språk og en temmelig tørr fremstillingsform. Som regel har neppe forfattere av sjakkbøker litterære pretensjoner. Bent Larsen har det — og med rette. Der går han i sin landsmann og læremester IM Jens Enevoldsens fotspor.

Man skulle kanskje tro at f.eks. den elementære orientering om brikkenes gangart og innbyrdes verdi og styrkeforhold, ikke skulle levne særlige muligheter for sproglige og fremstillingsmessige påfunn. Men Bent Larsen forneker seg ikke der heller. Han snakker om løperens «farveblindhet», om «det mest strålende kapittel i bødenes historie, bondeforvandlingen», osv.

Ellers følger boken rent oppbyggingsmessig det vanlige mønster for lærebøker — fra de elementære regler, via enkle mattføring, sluttspill, åpningstips, noen grunnregler for posisjonsspillet (det er forresten mer uvanlig i begynnerbøker) — og så frem til selve gullgruben i sjakkklitteraturen, kombinasjonsspillet.

FYNDORD

På veien dit har Bent Larsen ikke bare med humor, vidt og stor pedagogisk evne fått formidlet evigunge sjakk-sannheter til den oppvoksende sjakkslekt — han har også underholdt. Hans fyndord er mange og karakteristiske, f.eks. dette:

«Å spille posisjonsspill er å huske at bønder aldri kan gå baklengs.»

En forbløffende og besnærende måte å få formidlet et prinsipp på og sannheten i ordene blir klarere jo mer man vokser i sjakkelig alder og visdom.

Jan Varnes oversettelse er uklanderlig, André, Bjerkes forord høyner ytterligere bokens verdi, og forlaget har gitt boken et enkelt og smakfullt typografisk utstyr som gjør den lett tilgjengelig.

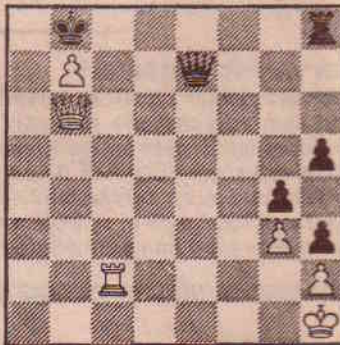
Bent Larsen som lærer

Bent Larsen er ikke bare Danmarks eneste stormester og Nordens sterkeste spiller — han er også en ypperlig pedagog og skribent.

EN KLASSIKER

La oss å ta et par-tre smaksprøver fra boken, gode eksempler på Bent Larsens evner som læreremester. N.N.

Lasker

ster. Det dreier seg om prøver på kombinasjonskunst.

Først en klassiker som vel tør være kjent for mange, men sikkert ukjent for enda fler. Det er Emanuel Lasker, verdensmester, som står for delikatessen, og formodentlig skriver den seg fra en simultanoppvisning, for hans motstander bærer navnet N.N.

Her hadde nok mange spillere nøyet seg med remis ved 1.Tc8† Txc8 2.bxc8D† Kxc8 3.Dc5†, og hvis nu 3.-Dxc5 er hvit patt og partiet remis. I seg selv en morsom avslutning.

Men Lasker hadde helt andre planer. Han trakk ganske riktig:

1.Tc8† Txc8

Men så kom sjokkeffekten:

2.Da7†!! Kxa7 3.bxc8S†! Kb7 4.Sxc7, og hvit vant lett.

AV EGEN BOK

Så en kom som selv hadde skrevet boken:

«Denne st... simultanfore... mot en gans... te virkelig g... hadde tapt e... statning, me... se.

Mitt øye b... a2-g8, hvor... dronning stå... til b1, ser vi... dronningen... sjansen skal... øyeblikkelig... kongen eller... neste trekk.

Partiet for... 1.Txa6!! T...

Nå så sort... net, ville h... dronning og... offiser ville... riell overvel... lett. Sort fo... kongen inn i... net.

Kombinasj... gevinst på t...

Baksmell for Norge

NORSK SJAKK har fått enkelte skuffelser den siste uken. Vår innsats i seksnasjoners-turneringen i Glücksburg er langt svakere enn ventet, selv om uavgjort 3-3 mot Vest-Tyskland i nest siste runde pynter litt på resultatet.

Det er helt på det rene at vi er langt fra å leve opp til fjorårets resultat, da Norge ganske overraskende vant turneringen. Dette til tross for at årets lag på papiret er noen hakk sterkere. Kampen om førsteplassen står mellom Sverige og Island.

I VM for juniorer i Innsbruck har heller ikke Ole Scott Knudsen klart å hevde seg særlig godt. Hans plassering er i øyeblikket uklart, men det er åpenbart at han befinner seg på nedre halvdel av tabellen.

Oslo Schakselskap ig med høstsesongen

— OSLO SCHAKSELSKAP, Norges tradisjonelt sterkeste sjakkklubb, er allerede i full gang med høstsesongen, og tirsdag og torsdag i kommende uke starter høstturneringen, årets klubbmesterskap, opplyser OSS' turneringsleder, John Kr. Johnsen, til Morgenbladet.

— Kan eventuelle nye medlemmer få blitt med der?

— Ja, hvis de sørger for å innfinne seg i klubben og søke om medlemskap en av de første dager, skulle det la seg gjøre. Vi tar gjerne imot endel nye medlemmer nu — det har forøvrig vært en jevn tilgang av nye medlemmer i løpet av sommeren og høsten hit-

til, men vi tar gjerne flere, sier Johnsen. — Klubben har egne, moderne lokaler i Bogstadveien 30, 7. etasje.

— Hva kan OSS ellers tilby medlemmene i høst?

— Vi spiller jo hver eneste dag, sommer som vinter, fra kl. 17 til ca. kl. 23, lørdager fra kl. 15 og søndager fra kl. 12. Bare det er jo et enestående tilbud. Hver onsdag fra 28. september arrangerer vi åpne lynturneringer for spillere av alle styrkegrader, hvor også spillere fra andre klubber og ikke-organiserte kan delta. Ellers har vi våre populære medlemsmøter — det neste blir nu fredag, 23. september, og der vil bl. a. ex-

norgesmest... om en kjent... velger selv... slag i slag... over høsten... minne om v... bibliotek som... disposisjon.

— Og til høstturner... — Ja, tir... klassen, og... velkjente to... norgesmest... Erling Kristi... IM Leif Øgaa... lavere klass... fleste nye... hjemme, sier

Bent Larsen som læreremester

ste utmer-
fantasiløst
r fremstil-
neppe for-
rerære pre-
ar det — og
sin lands-
Jens Ene-

ro at feks.
tering om
innbyrdes
ikke skulle
r for spro-
essige på-
forneker
makker om
, om «det
i bøndenes
ngen», osv.

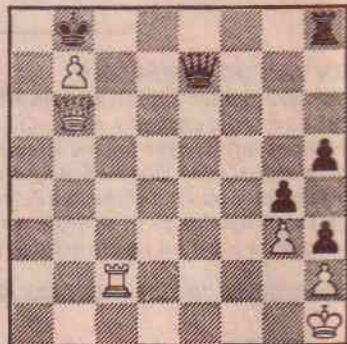
nt oppbyg-
mønster for
entære re-
nger, slutt-
grunnregler
er forresten
bøker) — og
ben i sjakk-
onsspillet.

Bent Larsen er ikke bare Danmarks eneste stormester og Nordens sterkeste spiller — han er også en ypperlig pedagog og skribent.

EN KLASSIKER

La oss å ta et par-tre smaksprøver fra boken, gode eksempler på Bent Larsens evner som læreremester. N.N.

Lasker

ster. Det dreier seg om prøver på kombinasjonskunst.

Først en klassiker som vel tør være kjent for mange, men sikkert ukjent for enda fler. Det er Emanuel Lasker, verdensmester, som står for delikatessen, og formodentlig skriver den seg fra en simultanoppvisning, for hans motstander bærer navnet N.N.

Her hadde nok mange spillere nøyet seg med remis ved 1.Tc8† Txc8 2.bxc8D† Kxc8 3.Dc5†, og hvis nu 3.-Dxc5 er hvit patt og partiet remis. I seg selv en morsom avslutning.

Men Lasker hadde helt andre planer. Han trakk ganske riktig:

1.Tc8† Txc8

Men så kom sjokkeffekten:

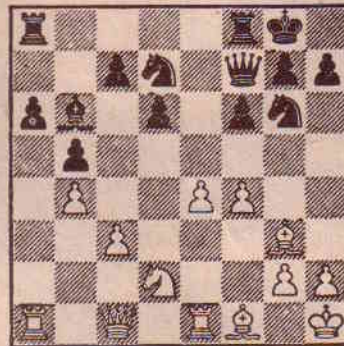
2.Da7†!! Kxa7 3.bxc8S†! Kb7 4.Sxe7, og hvit vant lett.

AVEGEN BAKST

Så en kombinasjon fra Bent Larsens egen produksjon. Vi siterer fra boken:

«Denne stilling fikk jeg ved en simultanforestilling i Amsterdam mot en ganske ung spiller, som spilte virkelig godt. Jeg hadde hvit og hadde tapt en bonde uten særlig erstatning, men nå fikk jeg min sjanse.

N.N.

Larsen

Mitt øye ble fanget av diagonalen a2-g8, hvor sort har både konge og dronning stående. Om vi flytter Lf1 til b1, ser vi at hvit vinner den sorte dronningen ved å spille La2. Men sjansen skal naturligvis gripes nå, øyeblikkelig! Kanskje flytter sort kongen eller dronningen allerede i neste trekk.

Partiet fortsatte:

1.Txa6!! Txa6 2.Lxb5

Nå så sort at hvis han reddet tårnet, ville hvit spille 3.Lc4. Med dronning og bonde for tårn og lett offiser ville hvit få en så stor materiell overvekt at han burde vinne lett. Sort foretrakk derfor å flytte kongen inn i hjørnet, og jeg slo tårnet.

Kombinasjonen ga altså hvit en gevinst på to bønder, og i kraft av

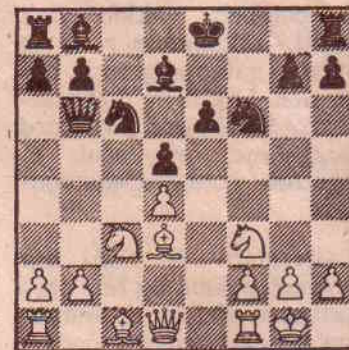
merbonden vant jeg tross tapper motstand.»

HØK OVER HØK

Og tilslutt en virkelig pussighet, som inneholder elementer enhver erfaren spiller vil gjenkjenne fra egen praksis. Vi gir igjen Bent Larsen ordet:

«Det morsomme ved det følgende eksempel er at temaet avdekkersjakk her opptrer to ganger. Stillingen stammer fra et parti mellom stormestrene Gligoric og Schmid, spilt i turneringen i Hastings 1951-52.

Schmid

Gligoric

Gligoric har ikke sett seg for, Schmid vinner en bonde. Hvits siste trekk, Sb5-c3, var en feil.

Det fulgte:

1.-Sc6xd4! 2.Sf3xd4 Db6xd4

Nå innså Gligoric sin feiltagelse. Standardvendingen Lg6+ — som pleier å bety et indirekte forsvar av bonden på d4 i slike stillinger — går ikke:

3.Lg6+ hxg6 4.Dxd4 Lxh2+ 5.Kh1 Le5+ (fulgt av Lxd4), og sort kommer ut av forviklingene med en løper i overvekt.»

Jo, virkelig — den som ikke lærer å spille sjakk av denne boken, han lærer det aldri.

Oslo Schakselskap igang med høstsesongen

— OSLO SCHAKSELSKAP, Norges tradisjonelt sterkeste sjakkklubb, er allerede i full gang med høstsesongen, og tirsdag og torsdag i kommende uke starter høstturneringen, årets klubbmesterskap, opplyser OSS' turneringsleder, John Kr. Johnsen, til Morgenbladet.

— Kan eventuelle nye medlemmer få blitt med der?

— Ja, hvis de sørger for å innfinne seg i klubben og søke om medlemskap en av de første dager, skulle det la seg gjøre. Vi tar gjerne imot endel nye medlemmer nu — det har forøvrig vært en jevn tilgang av nye medlemmer i løpet av sommeren og høsten hit-

til, men vi tar gjerne flere, sier Johnsen. — Klubben har egne, moderne lokaler i Bogstadveien 30, 7. etasje.

— Hva kan OSS ellers tilby medlemmene i høst?

— Vi spiller jo hver eneste dag, sommer som vinter, fra kl. 17 til ca. kl. 23, lørdager fra kl. 15 og søndager fra kl. 12. Bare det er jo et enestående tilbud. Hver onsdag fra 28. september arrangerer vi åpne lynturneringer for spillere av alle styrkegrader, hvor også spillere fra andre klubber og ikke-organiserte kan delta. Ellers har vi våre populære medlemsmøter — det neste blir nu fredag, 23. september, og der vil bl. a. ex-

norgesmester Per Ofstad kåsere om en kjent sjakkmeister — han velger selv hvem. Ellers går det slag i slag med arrangementer utover høsten. Forøvrig kan jeg jo minne om vårt rikholdige sjakkbibliotek som står til medlemmenes disposisjon.

— Og til uken starter altså høstturneringen?

— Ja, tirsdag spiller Mesterklassen, og der starter bl. a. de velkjente toppspillere og tidligere norgesmestere Ragnar Hoen og Erling Kristiansen, antagelig også IM Leif Øgaard. Torsdag spiller de lavere klasser, og der vil jo de fleste nye medlemmer høre hjemme, sier John Kr. Johnsen.

Ragnar Hoen går inn for å forsvare sitt klubbmesterskap i høst.